

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«Юридична наука в ХХІ столітті: перспективні
та пріоритетні напрями досліджень»**

(10–11 травня 2019 року)

Запоріжжя 2019

УДК 34«20»(063)
Ю70

Організаційний комітет конференції

Голова організаційного комітету:

Коломоєць Т.О. – доктор юридичних наук, професор

Члени організаційного комітету:

Болокан І.В. – кандидат юридичних наук, доцент

Верлос Н.В. – кандидат юридичних наук, доцент

Колпаков В.К. – доктор юридичних наук, професор

Лютіков П.С. – доктор юридичних наук, доцент

Макаренков О.Л. – кандидат юридичних наук, доцент

Сквірський І.О. – доктор юридичних наук, доцент

Шарая А.А. – кандидат юридичних наук, доцент

Юридична наука в ХХІ столітті: перспективні та пріоритетні напрями досліджень : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 10–11 травня 2019 року / За заг. ред. Т.О. Коломоєць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2019. – 104 с.

ISBN 978-966-916-834-4

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Юридична наука в ХХІ столітті: перспективні та пріоритетні напрями досліджень», яка відбулася на базі юридичного факультету Запорізького національного університету 10–11 травня 2019 року.

УДК 34«20»(063)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Палій Н. О.

Проблеми удосконалення гендерно-правової експертизи 5

Спосіб Д. П.

Ідеологічні та правові засади організації
служби безпеки організації українських націоналістів 10

СЕКЦІЯ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Гурін Д. П.

Профілактика правопорушень: вітчизняний та зарубіжний досвід 14

Пастернак В. В.

Статутна нормотворчість територіальних громад:
перспективні аспекти в умовах децентралізації 17

СЕКЦІЯ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Воронько О. О.

Інститут астренту в європейських країнах
та досвід його застосування для України 22

СЕКЦІЯ 4. ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Березюк А. В.

Проблеми державних соціальних стандартів та гарантій
в системі соціального захисту України 26

СЕКЦІЯ 5. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Мироненко І. В.

Сучасні підходи щодо правового регулювання
опосередкованих сусідських впливів 31

СЕКЦІЯ 6. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Буряк Я. Я.

Охорона судами загальної юрисдикції прав та законних інтересів особи 36

Вишневська Д. І.

Фінансовий омбудсмен як правовий механізм
захисту прав споживачів ринку фінансових послуг 40

Глоба А. О.

Нормативне закріплення адміністративної відповідальності за булінг:
правові та правозастосовні аспекти 45

Коган Р. В. Залежність принципу змагальності в адміністративному процесі від предмету спору	49
Коновальчук І. С., Ліпинський В. В. Сучасний стан боротьби з контрабандою та порушенням митних правил в Україні.....	53
Ліпинський В. В., Новік К. В. Щодо обставин, які пом'якшують адміністративну відповідальність за порушення митних правил	56
Сліпченко М. Є. Доцільність введення адміністративної відповідальності за булінг: юридичний склад правопорушення та практика застосування судами.....	59
Швець О. М. Адміністративно-правовий захист ерозійно небезпечних земель	63
СЕКЦІЯ 7. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО	
Вершиніна Д. О. Актуальні проблеми протидії корупції: вітчизняні реалії та зарубіжний досвід	69
Пащенко Є. М. Щодо кількісних показників злочинності військовослужбовців	74
СЕКЦІЯ 8. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	
Курман О. В. Ознаки та види несанкціонованого втручання в роботу комп'ютерів, автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку.....	78
Максименко О. С. До питання психології допиту підозрюваного (обвинуваченого).....	82
Роїк М. М. Альтернативні тактичні прийоми допиту осіб, які дають завідомо неправдиві показання	85
СЕКЦІЯ 9. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО	
Гуйван П. Д. Визначеність правосуддя за європейськими принципами та українські підходи	89
Каграманян Х. К. Охорона торговельних марок у міжнародному праві.....	94
Уberman В. І., Васьковець Л. А. Поетапне наближення українського еколого-правового підінституту регулювання скидання забруднюючих речовин до законодавства ЄС	98

СЕКЦІЯ 5. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Мироненко І. В.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Навчально-наукового юридичного інституту
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПОСЕРЕДКОВАНИХ СУСІДСЬКИХ ВПЛИВІВ

Положення глави 17 ЗК України складають основу правового врегулювання сусідських відносин, тобто відносин володільців (власників та користувачів) сусідніх об'єктів нерухомого майна (земельних ділянок). На сьогодні такі відносини регламентуються цивільними кодексами (уложеннями) більшості країн Європи [1, с. 402].

При використанні земельних ділянок завжди об'єктивно виникають певні впливи на сусідні володіння, що можуть мати різні форми. Зокрема вони можуть здійснюватися без порушення меж володінь через вплив димом, шумом чи кіптявою, затіненням ділянки внаслідок забудови, підтопленням внаслідок порушення природного стоку вод та ін. В цьому випадку йдеться про т.з. «опосередковані сусідські впливи», яким неможливо запобігти при нормальній експлуатації сусідньої земельної ділянки. У літературі вони ще можуть позначатися як впливи «нематеріальні» [1, с. 402] чи «субстанційно незначущі» [2, с. 138].

В зарубіжній цивілістичній науці існують різні теорії щодо меж допустимого впливу на сусідні володіння, проте на сучасне правове регулювання найбільший вплив здійснили теорії звичайної толерантності та нормального користування. Згідно першої, забороняються впливи на сусідню земельну власність (шум, вібрація і т.п.), що заподіюють шкоду і порушують критерії нормальної терпимості. Схожий характер має теорія нормального використання: кожний з сусідів повинен терпіти проникнення на своє володіння різного роду *immissiones* (дим, пара, кіптява

і т.д.) з сусідньої ділянки, якщо такий вплив обумовлений звичайним її використанням [5, с. 42-43].

Як наслідок, можемо спостерігати дещо різні формулювання відповідних положень в законодавствах зарубіжних країн. Так, можна вказати відмінність положень ч. 1 ст. 684 Швейцарського цивільного кодексу (кожен власник зобов'язаний при використанні своєї власності, зокрема при спорудженні на ній промислових об'єктів, утримуватися від надмірного впливу на власність свого сусіда [6]), ст. 844 ЦК Італійської республіки (власник земельної ділянки не може заборонити вплив димом, теплом, кіптявою шумом, струсом або спричинення подібних незручностей з сусідньої ділянки, якщо вони не виходять за рамки нормально прийнятних з урахуванням місцевих умов [7]) та ст. 976 ЦК Квебеку (сусіди повинні терпіти звичайні заподіювані сусідами незручності, які не перевищують належних меж терпіння, виходячи з природи і розташування їх земельних ділянок або з місцевих звичаїв [2, с. 139]).

В літературі висловлюється точка зору, згідно якої врегулювання опосередкованих сусідських впливів – це частина більш фундаментальної проблеми щодо недопущення зловживання при здійсненні прав на нерухоме майно [10, с. 172-173, 193-196].

Однак зведення регулювання опосередкованих сусідських впливів до загального правового принципу неприпустимості зловживання правом недостатньо відповідає практиці правового регулювання. Звичайно, принципи можуть застосовуватися в якості засобу регулювання, однак подібне їх використання часто малоефективне, оскільки норми-принципи неконкретні.

Тому на практиці законодавства різних країн щодо регулювання сусідських відносин містять спеціальні правила стосовно регламентації опосередкованих сусідських впливів (до слова, іноді їх розглядають в якості спеціальних принципів (правових засад) відповідного правового регулювання [12, с. 27]). При цьому можна спостерігати достатньо як достатньо широкі, такі і достатньо стислі формулювання відповідних законодавчих положень.

Так, чи не найбільш розширеним є формулювання § 906 Німецького цивільного уложення: «Власник земельної ділянки не може заборонити проникнення з іншої ділянки газів, пари, запахів, диму, кіптяви, тепла, шуму, струсів та інших подібних впливів, якщо вони не впливають або

незначною мірою впливають на використання ділянки; те ж правило діє, якщо істотний вплив обумовлений звичайним для даної місцевості використанням земельної ділянки і не може бути припинений економічно обґрунтованими заходами, вжиття яких можна вимагати від користувачів земельної ділянки» [13, с. 258]. На сьогодні подібні формулювання, слідуючи традиціям німецького права, знайшли відображення в ст. 378 ЦК Молдови, 346 ЦК Португалії, ст. 143 Закону Естонії «Про речове право», ст. 171 ЦК Азербайджанської республіки, ст. 175 ЦК Грузії, ст. 197 ЦК Туркменистану та ін.

Більш стислим, проте, за визначенням І.Б. Новицького, водночас і більш еластичним [14, с. 17], є визначення опосередкованого впливу в ст. 684 Швейцарського цивільного кодексу, оскільки тут зобов'язується утримуватися під час користування власністю від надмірного впливу на власність свого сусіда та забороняються різного роду шкідливі і невиправдані розташуванням та властивостями нерухомості, або місцевими звичаями впливи димом чи сажею, неприємним запахом, шумом чи вібрацією [6]. Дещо подібними, з точки зору деталізації опису правомірного опосередкованого впливу на сусідні володіння, є положення ст. 976 ЦК Квебеку, ст. 844 ЦК Італії.

І.Б. Новицький, узагальнюючи правове регулювання даних відносин в різних країнах, вказав, що подібний вплив за загальним правилом вважається допустимим, якщо він не створює істотних та тривалих незручностей або якщо він невідворотній в результаті нормального використання сусідніх земельних ділянок, а в якості критеріїв враховується, з одного боку надмірність, значний характер, істотність впливу, а з іншого – його необхідність, невідворотність [14, с. 17-20].

Тим не менше, відкритим залишається питання, що слід розуміти під «допустимими» незручностями, спричиненими сусідським впливом, та згідно яких критеріїв слід кваліфікувати. Практичне застосування принципу неприпустимості зловживання правом в сфері сусідських відносин вимагає його конкретизації шляхом встановлення додаткових критеріїв, які б служили орієнтиром при правовій кваліфікації дій особи. В такий спосіб можна істотно звузити межі суддівського розсуду і подолати чи не найбільшу проблему щодо застосування принципу недопустимості зловживання правом для здійснення правового регулювання конкретних відносин.

Безперечно, питання про критерії допустимості чи недопустимості опосередкованого сусідського впливу потребує окремого детального розгляду. Однак вивчення законодавчих положень різних країн та наукової літератури дає змогу запропонувати використовувати для оцінки правомірності сусідського впливу такі критерії, як: *існуючі нормативи, місцеві звичаї, місцеві умови, призначення майна, а також необхідність забезпечення врівноважування (балансу) сусідських інтересів.*

З цих позицій можна дещо критично оцінити саме формулювання положення ст. 103 ЗК України щодо регулювання опосередкованих впливів на сусідні земельні ділянки, які зобов'язують власників та землекористувачів земельних ділянок заподіювати якомога менше незручностей своїм сусідам, не ставлячи при цьому питання, наскільки нормальною (чи розумною) є їх діяльність. Найбільшою вадою подібного формулювання можна вважати неконкретність та багатозначність такого критерію як «завдання найменших незручностей» щодо оцінки правомірності обрання того чи іншого способу використання земельних ділянок. Тому вважаємо, що положення ст. 103 ЗК України потребують вдосконалення відповідно до існуючого іноземного досвіду.

Література

1. Емелькина И. А. Проблемы формирования института соседского права в российском гражданском праве. *Учен. зап. Казан. ун-та. Сер. Гуманит. науки.* 2016. № 2. С. 399-414.
2. Халабуденко О. А. Имущественные права. Книга 1: Вещное право. Кишинев: Междунар. независимый ун-т Молдовы, 2011. 305 с.
3. Римское частное право: учебник / под ред. И. Б. Новицкого, И.С. Перетерского. Москва: Юриспруденция, 2000. 448 с.
4. Право собственности: актуальные проблемы / отв. ред. В.Н. Литовкин, Е.А. Суханов, В.В. Чубаров. Москва: Статут, 2008. 731 с.
5. Шевцов С. Г. Усмотрение в соседском праве. *Нотариус.* 2012. № 4. С. 43.
6. Swiss Civil Code of 10 December 1907 (Status as of 1 January 2018). URL: <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19070042/index.html> (дата звернення: 17.02.2019).

7. Гражданский кодекс Италии (Codice civile Italiano): Королевский указ от 16.03.1942 года № 262 / URL: <https://wipolex.wipo.int/ru/legislation/details/2508> (дата звернення: 17.02.2019);

8. Маттеи У., Суханов Е. А. Основные положения права собственности. М.: Юристъ, 1999. 384 с.

9. Гражданский кодекс Азербайджанской Республики: Закон Азербайджанской Республики от 28.12.1999 года № 779-IQ. URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30420111#sub_id=1780000 (дата звернення: 17.02.2019).

11. Поротикова О. А. Проблема злоупотребления субъективным гражданским правом. Москва: Волтерс Клувер, 2007. 256 с.

12. Кулинич П. Ф. Право добросусідства за земельним законодавством України. *Земельне право України*. 2006. № 1. С. 25–33.

13. Гражданское уложение Германии: вводный закон к Гражданскому уложению. Кн. 1 / Науч. ред.: Маковский А.Л.; Введ.: Бергманн В. 2-е изд., доп. М.: Волтерс Клувер, 2006. 816 с.

14. Новицкий И. Б. Общие пределы пользования смежными участками (Вторжение в соседскую сферу). *Право и жизнь*. 1924. Книга 7/8. С. 10-21.